Zbigniew Kazimierz Mikołajczyk[1]
Anna Maria Reszke[2]

Wpływ przestępczości innokulturowej na poczucie bezpieczeństwa obywateli RP

Przestępczość jest zjawiskiem, które wywiera największy wpływ na poczucie bezpieczeństwa obywateli. W powszechnym rozumieniu to negatywne zjawisko społeczne możemy podzielić na przestępczość kryminalną, gospodarczą, skarbową i przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym. Z kodeksowego punktu widzenia jest wiele rodzajów i grup przestępstw, których przedstawienie mogłoby być przedmiotem odrębnego artykułu. Na poczucie bezpieczeństwa obywateli nie mniej istotny wpływ wywierają również inne negatywne zjawiska społeczne, takie jak: narkomania, nikotynizm, alkoholizm, subkultury, bezrobocie.

W niniejszej pracy podjęto próbę dokonania analizy zjawiska przestępczości w Polsce na przestrzeni dziewięciu lat. Przedmiotowa analiza ukierunkowana została na narodowość ustalonych sprawców przestępstw celem ukazania wpływu przestępczości innokulturowej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Tym samym możliwe będzie określenie skali zjawiska w odniesieniu do ogólnych rozmiarów przestępczości.

Definicja przestępczości i przestępcy

Przestępczość jest jednym z głównych problemów społecznych we współczesnym świecie. Można więc uznać, że jest zjawiskiem

[1] Podinsp. dr Zbigniew Kazimierz Mikołajczyk — zastępca komendanta, prorektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, adiunkt Zakładu Bezpieczeństwa Katedry Polityk Publicznych Instytutu Politologii Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, członek Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego, współpracownik Międzynarodowego Centrum Dialogu Międzykulturowego i Międzyreligijnego; autor licznych publikacji w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego i historii (pozycje książkowe — 5, artykuły — 24, programy — 17).

Adres do korespondencji: <zbyszekstruna@op.pl>.

[2] Mgr Anna Maria Reszke — prezes Koła Naukowego Bezpieczeństwa „Justycjariusze", studentka kierunku bezpieczeństwa wewnętrznego Instytutu Politologii, Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Adres do korespondencji: <andzix.96@wp.pl>.

społecznym. Stanowi ona zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, które mogą być popełnione na obszarze danej jednostki terytorialnej[3]. Charakteryzuje się ona tym, że wyraża się zazwyczaj we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności. Co więcej, stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. Przestępczość i jej poziom warunkuje wiele czynników, między innymi kryminogennych[4]. Możemy tutaj wyodrębnić czynniki o charakterze szczególnym, do których zaliczymy cechy osobiste przestępcy, m.in.: zachwianie równowagi psychicznej, frustracje, rozpad więzi społecznych czy wadliwy system wychowawczy. Kolejnymi czynnikami są czynniki ogólne, czyli np. nędza, niesprawiedliwość, konflikty społeczne, niska kondycja zdrowotna społeczeństwa, a także — nierówne możliwości życiowe i nieszczęścia. Przestępczość rozpatrywana być może również z punktu widzenia jej powszechności, intensywności, struktury i dynamiki. W każdym kraju nielegalne działania powodują utratę mienia i życia, a także duże straty pieniężne. Szkodliwy wpływ przestępczości na gospodarkę oraz jakość życia społeczeństwa spowodowały, że zwalczanie omawianego problemu stało się nadrzędnym celem wielu państw i cały czas prowadzone są w tym zakresie nowe badania.

Przestępczość jest złożonym zjawiskiem, łączącym ze sobą takie dziedziny nauki, jak: polityka, prawo, psychologia, socjologia, czy też kryminologia[5]. Przestępczość, przestępstwo i przestępca to trzy podstawowe płaszczyzny badawcze w kryminologii, które są ze sobą ściśle powiązane. Przestępstwo uznane zostało za czyn zabroniony, zasadniczo społecznie szkodliwy lub społecznie niebezpieczny, konkretnie zdefiniowany i zagrożony karą na mocy prawa karnego[6]. W polskim prawie karnym, definicja przestępstwa zawarta jest w kodeksie karnym z 1997 r. Czytamy w nim, że przestępstwo to: „czyn zabroniony pod groźbą kary jako zbrodnia albo występek, przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, bezprawny, zawiniony i społecznie szkodliwy w stopniu wyższym niż znikomy”[7]. Definicja formalna przestępstwa, która sformułowana została na gruncie prawa karnego większości państw, odwołuje się do wyczerpania zachowaniem sprawcy ustawowych znamion czynu zabronionego, jednocześnie ignorując kwestię negatywnego wpływu tego czynu na funkcjonowanie społeczeństwa. Koncepcja stricte materialnej istoty przestępstwa, zwanej też społeczną, przedstawia przestępstwo jako fakt społeczny. Postulat, aby zaistnienie społecznej szkodliwości czynu było warunkiem koniecznym do uznania go za przestępstwo, kierowany jest przede wszystkim do sądów. Uwzględnia to polskie prawo karne, które stanowi, że chociaż zachowanie sprawcy wypełnia znamiona czynu zabronionego, to przestępstwem

[3] K. Gradoń, *Zabójstwo wielokrotne: profilowanie kryminalne,* Warszawa 2010, s. 23–40.

[4] B. Hołyst, *Kryminalistyka,* Warszawa 1993, s. 21–22.

[5] Tamże, s. 22.

[6] B. Hołyst, *Kryminologia,* Warszawa 1994, s. 20–44.

[7] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (DzU 1997 r., nr 88, poz. 553), art. 7.

nie jest, jeżeli jest szkodliwe społecznie w stopniu znikomym albo w ogóle nie cechuje się społeczną szkodliwością[8].

Za przestępczość możemy uznać ogół przestępstw popełnionych na terenie danego kraju w konkretnym przedziale czasowym. Ze względu na fakt popełnienia przestępstwa, który został odnotowany, czyli jest znany organom ścigania, możemy wyróżnić przestępczość ujawnioną. Jest ona opracowywana statystycznie. Oczywiście, jak można się domyślić, występuję również tzw. ciemna liczba przestępstw. Są to przestępstwa nieodnotowane przez organy ścigania. Składają się one na przestępczość nieujawnioną. Należy zauważyć, że gdy przestępczość ujawniona wzrasta lub maleje, to tak samo dzieje się z przestępczością nieujawnioną. Jeżeli podczas postępowania przygotowawczego wykryto co najmniej jednego podejrzanego, to możemy mówić o przestępstwach wykrytych.

Rozmiar przestępczości w RP

Od kilkunastu lat w Polsce wyraźnie widoczny jest trend spadkowy liczby stwierdzonych przez Policję przestępstw. Można zauważyć, że w latach 2000–2004 liczba przestępstw znacznie wzrastała, lecz od 2005 r. zaczęła obniżać się. W roku 2008 była o 15% niższa niż w roku 2000. Następnie w latach 2009–2011 liczba ta nieznacznie wzrastała. W roku 2014 Policja stwierdziła w Polsce ogółem 873 245 przestępstw. Oznacza to spadek liczby przestępstw ogółem o 18% w stosunku do poprzedniego roku. To ponad 31% od wartości zanotowanej w roku 2000. Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w znacznym stopniu wpływa również odsetek przestępstw wykrywanych. Niestety niski wskaźnik wykrywalności powoduje wzrost poczucia bezpieczeństwa i bezkarności wśród przestępców, co może prowadzić do eskalacji przestępczości i pojawienia się uczucia strachu u pozostałych obywateli[9].

Dane statystyczne z 2015 r. przedstawiają duży spadek liczby przestępstw kryminalnych, coraz częściej ujawniane przez policjantów przestępstwa gospodarcze oraz wysoką wykrywalność sprawców przestępstw. Wówczas spadła również liczba przestępstw kryminalnych o poważnym charakterze, do których możemy zaliczyć zabójstwa, rozboje z bronią lub niebezpiecznym narzędziem. Należy także zauważyć, że liczba przestępstw mniej groźnych w skutkach również uległa zmniejszeniu. Chodzi tu o drobne kradzieże lub uszkodzenia mienia[10]. Spadki odnotowano w grupie przestępstw, które są uważane za szczególnie uciążliwe dla „zwykłego" obywatela. Zjawisko to jest szczególnie zauważalne w porównaniu z rokiem 2014 , kiedy dochodziło przeciętnie

[8] Tamże, art. 1.

[9] S. Mordwa, *Przestępczość i poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni miasta. Przykład Łodzi*, Łódź 2013, s. 92–93.

[10] mw, mag, ab KGP, *Rok 2015 bardziej bezpieczny*, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/121461,Rok-2015-bardziej-bezpieczny.html?search=234333738>, 27 stycznia 2018 r.

do 2507 przestępstw dziennie. Patrząc już na 2015 r., średnia liczba przestępstw wyniosła 2283 na dzień. Odejmując te liczby, możemy zauważyć, że spadek ten wynosi o 224 przestępstwa mniej każdego dnia. Największe spadki odnotowano w kwestii bójek i pobić, z 6963 w roku 2014 do 5550 w roku 2015[11]. Wynosi on ponad 20%, czyli o 1413. Kolejną kwestią są przestępstwa rozbójnicze. Spadek w tym przypadku wyniósł z 13 868 w roku 2014 do 10 210 w roku 2015. Jest to spadek o ponad 26%, czyli o 3658. Z 47 360 w roku 2014 do 43 777 w roku 2015 spadła liczba uszkodzeń rzeczy. Jest to spadek o ponad 7%, czyli o 3583. Jeżeli chodzi o przestępstwo spowodowania uszczerbku na zdrowiu, to odnotowano spadek z 13 651 w roku 2014 do 11 362 w roku 2015[12]. Wyniósł on więc blisko 17%, czyli zmiejszenie liczby o 2289. W roku 2014 zarejestrowano 106 902 zdarzenia w postaci kradzieży z włamaniem, natomiast w 2015 r. — 94 680. To spadek o ponad 11%, czyli o 12 222. Liczba innych rodzajów kradzieży, takich jak kradzież cudzej rzeczy czy też kradzież samochodu, również uległa zmniejszeniu w 2015 r. Pierwszy z nich o 14%, czyli o 24 098 przypadków, natomiast drugi o 10%, czyli o 1489[13].

Należy zwrócić również uwagę na ogólne dane statystyczne dotyczące przestępstw kryminalnych. Liczba ich zdecydowanie spadła — z 633 699 w 2014 r. do 553 767 w 2015 r., czyli o 79 932 przypadki. Natomiast jeżeli chodzi o liczbę przestępstw gospodarczych, to w 2015 r. odnotowano wzrost — z 163 080 do poziomu 169 480, czyli o 6400 przesępstw.

Zmniejszeniu uległa także liczba innych przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu:

— zabójstw — o prawie 6% mniej, czyli o 30 przypadków;
— zgwałceń — o ponad 7%, czyli o 96 zdarzeń mniej.

Bardzo ważnym elementem zapewniającym poczucie bezpieczeństwo obywateli jest bezpieczeństwo na drogach. W dzisiejszych czasach każda przeciętna rodzina posiada samochód. Czasem zdarza się, że stan materialny pozwala na posiadanie więcej niż jednego pojazdu. Wobec czego i natężenie ruchu w dużych miastach jest coraz większe, a co za tym idzie wzrasta również niebezpieczeństwo wypadku. W 2015 r. zdecydowanie poprawił się stan bezpieczeństwa na drogach. Liczba przestępstw drogowych spadła o 10 433, czyli o 12% w stosunku do roku 2014. Ogólna liczba przestępstw drogowych w 2015 r. wyniosła 76 642[14]. Dane za poprzedni rok (2014) były wyższe i wyniosły 87 085. Porównując statystyki drogowe z roku 2015 do roku 2014, widać utrzymującą się tendencję spadkową liczby wypadków, osób rannych i ofiar śmiertelnych. W 2015 r. doszło do 32 701 wypadków, co stanowi spadek o 2269 w porównaniu do roku poprzedniego. Należy zauważyć, że w 2015 r. zginęły na drogach 2904 osoby[15]. Oznacza to, że było o 298 ofiar śmiertelnych mniej niż w roku 2014. Spadła również liczba osób rannych, w 2015 wyniosła ona 39 457 osób i było to o 3088 osób mniej.

[11] Por. tamże.
[12] Por. tamże.
[13] Por. tamże.
[14] Por. tamże.
[15] Por. tamże.

Ogólna liczba osób podejrzanych w 2015 r. wyniosła 319 399 osób. Również w obszarze przestępczości nieletnich odnotowano niższe wartości w kwestii czynów karalnych — spadek wyniósł 13 860, co oznacza obniżenie liczby czynów z 42 735 w 2014 r. do 28 875 w roku 2015, co stanowi ponad 32%[16]. Liczba zarejestrowanych podejrzanych nieletnich wyniosła 12 904 w 2015 r. i była niższa o 4382 niż rok wcześniej.

Przestępczość obcokrajowców w Polsce

Cudzoziemcy to osoby, które nie posiadają obywatelstwa polskiego[17]. Jako sprawcy przestępstw w sposób zauważalny pojawili się w Polsce po 1990 r.

Migracja stanowi współcześnie coraz istotniejszy problem, na który każdy zwraca uwagę. Szczególny rozgłos dają całej sytuacji media. Popularne stało się określenie „kryzys migracyjny". Dotyczy on głównie migracji na obszar Europy ludności z Afryki Północnej oraz Bliskiego Wschodu. Na podstawie raportu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (ang. *United Nations High Commissioner for Refugees* — UNHCR) można zauważyć, że w połowie 2015 r. liczba uchodźców na świecie przekroczyła 20 milionów osób, z kolei liczba podań o azyl wzrosła o 78%[18]. Wskazano, że prawie milion osób przedostało się przez Morze Śródziemne do Europy. Dane Urzędu ds. Cudzoziemców obrazują, że zezwolenie na pobyt w Polsce na koniec 2013 r. posiadało 121 219 cudzoziemców, co stanowiło 0,3% ludności[19]. W związku z tym migranci stanowili zjawisko marginalne w Polsce. Według kolejnych danych tego urzędu na dzień 1 lipca 2015 r. w Polsce 51 322 cudzoziemców posiadało prawo do pobytu stałego, do pobytu rezydenta długoterminowego UE — 9318 osób, do pobytu czasowego — 60 810 osób, prawo pobytu obywatela UE — 58 842 osób, prawo stałego pobytu obywatela UE — 6982 osób, prawo pobytu członka rodziny obywatela UE — 532 osoby, prawo stałego pobytu członka rodziny obywatela UE — 79 osób[20]. Azyl otrzymała 1 osoba, status uchodźcy 1545 osób. Natomiast kwestię ochrony uzupełniającej 911 osób, pobyt humanitarny — 1064 osób, pobyt tolerowany 341 osoby[21]. Daje to łącznie 193 747 osób. Na podstawie powyższych danych, należy zauważyć, że w Polsce następuje wzrost imigracji. I są to dane oficjalne.

---

[16] Por. tamże.

[17] Ustawa z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (DzU z 2013 r., poz. 1650), art. 3.

[18] UHNCR Polska, *Coraz więcej przymusowo przesiedlonych. Ten rok pobije wszelkie rekordy* <http://www.unhcr.org/pl/377-plwiadomosci2015coraz--wiecej-przymusowo-przesiedlonych-ten-rok-pobije-wszelkie-rekordy-html.html>, 28 stycznia 2018 r.

[19] Urząd do spraw Cudzoziemców, *300 tys. cudzoziemców z pozwoleniami na pobyt*, <https://udsc.gov.pl/300-tys-cudzoziemcow-z-pozwoleniami-na-pobyt--w-polsce/>, 28 stycznia 2018 r.

[20] Por. tamże.

[21] Por. tamże.

Zarówno w aktach prawnych, jak i w powszechnym użyciu widnieje wiele określeń na takie osoby, np. imigranci, migranci, cudzoziemcy, uchodźcy, azylanci. Na podstawie internetowego słownika języka polskiego za imigranta uważa się osobę, „która przybyła zza granicy do innego kraju w celu osiedlenia się”[22]. Migrantem jest „człowiek zmieniający miejsce zamieszkania”[23], a cudzoziemiec to „obywatel innego państwa”[24]. Uchodźcą nazywamy „osobę, która żyje poza granicami swojej ojczyzny”[25], a azylantem „uchodźcę, któremu jakieś państwo udzieliło azylu”[26].

Polska Policja gromadzi statystyki dotyczące przestępczości cudzoziemców. W świetle polskiego prawa często nie można przyjmować ich za dokładnie odzwierciedlenie przestępczości imigrantów, gdyż w przypadku uzyskania przez imigranta polskiego obywatelstwa przestępstwo popełnione przez taką osobę zostanie zaliczone do statystyki przestępstw popełnianych przez polskich obywateli, a nie cudzoziemców. Dane statystyczne dotyczą często wszystkich obywateli państw trzecich, którzy popełnili przestępstwo na terenie Polski. Oznacza to, że część z tych przestępców to turyści, którzy nie są w sposób permanentny związani z Polską.

Przestępczość dotycząca nielegalnej migracji została określona w szczególności w następujących przepisach:

— ustawa o cudzoziemcach[27];
— ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej[28];
— kodeks karny[29].

Nielegalna migracja od lat pozostaje najpoważniejszym rodzajem przestępczości granicznej, zwłaszcza w formach zorganizowanych. Migranci wciąż poszukują możliwości uzyskania azylu lub poprawy sytuacji ekonomicznej przez znalezienie pracy w krajach lepiej rozwiniętych. Obecnie Polska, z powodu swojego położenia, traktowana jest zarówno jako kraj tranzytowy do innych państw Europy Zachodniej oraz Ameryki Północnej, jak i kraj docelowej migracji. Sprzyjają temu głównie różnice w rozwoju gospodarczym występujące między krajami UE a pozostającymi poza nimi, w szczególności z krajami Trzeciego Świata. Wobec tego nielegalna migracja jest zjawiskiem stale rosnącym, z ewentualnymi modyfikacjami form i metod jej organizowania uzależnionymi od zmian geopolitycznych oraz pojawiających się na świecie konfliktów.

W 2014 r. nastąpiły znaczące zmiany w obrazie migracji i przesunięcia akcentów w metodach jej zwalczania. Jest to uwarunkowane m.in. kryzysem politycznym na Ukrainie, który przerodził się w konflikt militarny

[22] Hasło: *imigrant*,<https://sjp.pl/imigrant>, 28 stycznia 2018 r.
[23] Hasło *migrant*, <https://sjp.pl/migrant>, 28 styczeń 2018 r.
[24] Hasło *cudzoziemiec*, <https://sjp.pl/cudzoziemiec>, 28 styczeń 2018 r.
[25] Hasło *uchodźca,* <https://sjp.pl/uchod%C5%BAca>, 28 styczeń 2018 r.
[26] Hasło: *azylant*, <https://sjp.pl/azylant>, 28 styczeń 2018 r.
[27] Ustawa z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (DzU z 2013 r., poz. 1650).
[28] Ustawa z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 2012 r., poz. 680).
[29] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (DzU z 1997 r., nr 88, poz. 553).

i skutkował tym, że obywatele Ukrainy stali się głównym źródłem migracji obserwowanej w Polsce. Co więcej, wzrastająca aktywność ekstremistycznych grup fundamentalistów islamskich w Europie, sprawiła, że monitoring tradycyjnej migracji uchodźczej i ekonomicznej z Azji i Afryki oraz przeciwdziałanie jej nabrały większego znaczenia w świetle bezpieczeństwa. Nielegalna migracja stała się jednym ze znaczących źródeł dochodu zorganizowanych grup przestępczych. Organizują one transport na wszystkich etapach podróży — od tymczasowego schronienia po podrabianie lub przerabianie dokumentów. Jednocześnie grupy przestępcze mają różne sposoby organizowania przekraczania granicy oraz szybko dostosowują się do nowych warunków. Wobec tego nie ma możliwości określenia jednego sposobu działania sprawców. Dodatkową trudność stanowi nadużywanie procedur umożliwiających pobyt na terytorium Polski.

Patrząc na dane statystyczne Komendy Głównej Policji z lat 2004–2012, najwięcej osób podejrzanych o popełnienie przestępstw to obywatele Ukrainy[30]. Dane z analizowanych lat zamieszczone są na wykresie 1.

Wykres 1

Liczba Ukraińców podejrzanych o popełnienie przestępstwa w Polsce w latach 2004– 2012

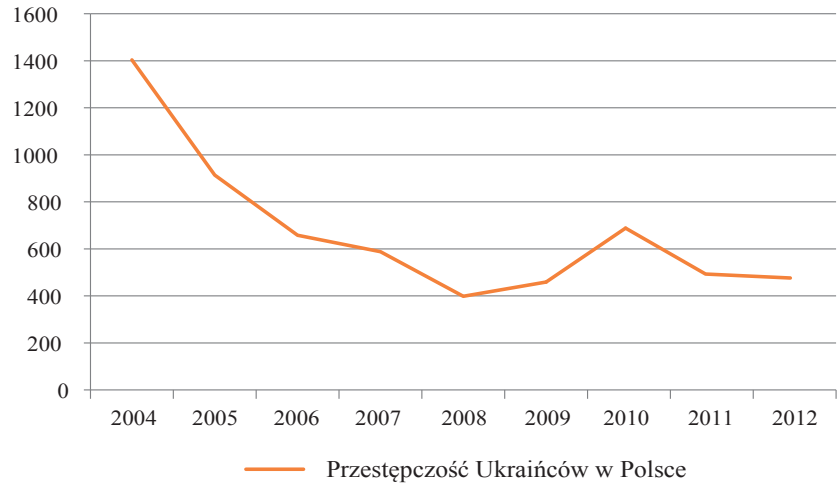

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestep czosc-cudzozie/50867,Cudzoziemcy-przestepczosc.html>, 25 stycznia 2018 r.

Na podstawie wykresu 1 należy zauważyć, że największy odsetek przestępczości Ukraińców odnotowany był w 2004 r. Można powiedzieć, że był to rok, kiedy Polska wstąpiła do Unii Europejskiej i musiała przyjąć jej

[30] KGP, *Cudzoziemcy — przestępczość*, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-cudzozie/50867,Cudzoziemcy-przestepczosc.html>, 22 stycznia 2018 r.

zasady i regulacje prawne. Tyczyło się to również strefy Schengen. Nastąpiła większa swoboda w przemieszczaniu się ludności. Jednakże na granicę Polski z Ukrainą zwracano szczególną uwagę, ponieważ jest to zewnętrzna granica Unii Europejskiej. Zaostrzono wówczas przepisy kontroli na tym odcinku. Od tego momentu przestępczość Ukraińców w Polsce zmalała i utrzymywała się mniej więcej na wyrównanym poziomie. Należy zwrócić uwagę na fakt, że w 2014 r. nie odbyło się spotkanie głównych pełnomocników granicznych Polski i Ukrainy oraz nie podpisano planu współpracy między służbami granicznymi na 2014 r. Przeprowadzano jedynie regularnie spotkania graniczne na szczeblu regionalnym, między innymi w ramach Aparatu Pełnomocnika Granicznego[31]. Wobec tego zrealizowano wymianę informacji za pośrednictwem dwóch punktów konsultacyjnych oraz oficera łącznikowego Straży Granicznej przy Ambasadzie RP w Kijowie. Za pomocą punktów konsultacyjnych w Korczowej i Dorohusku w 2014 r. przekazano 15 929 informacji i odnotowano wzrost wymiany o 27% w stosunku do poprzedniego roku. Dotyczyły one głównie osób, którym odmówiono wjazdu, utrudnień w przekraczaniu granicy polsko-ukraińskiej. W 2014 r. zrealizowano łącznie 624 wspólne patrole, w czym 571 po stronie Polski i 53 po stronie Ukrainy. W ich ramach wylegitymowano 806 osób oraz sprawdzono 443 pojazdy. W więzieniach i aresztach w Polsce w 2016 r. przebywało co najmniej 200 Ukraińców (z czego aż 80% stanowili mężczyźni). Porównując te dane z rokiem poprzednim — 2015 — okazuje się, że było ich dwukrotnie więcej. Można zauważyć ogromną dynamikę wzrostu liczby przestępstw z udziałem obywateli tego kraju. W 2015 r. szacuje się, że do Polski przybyło od 300 do 500 tys. Ukraińców. Ciężko dokładnie sprecyzować, jakich zabronionych czynów obywatele tego państwa dopuszczają się najczęściej. Ze statystyk Prokuratury Krajowej wynika, że stawiane im zarzuty dotyczą m.in. przestępstw przeciwko mieniu, życiu i obrotowi gospodarczemu. Są np. rozboje, fałszerstwa dokumentów, przestępstwa seksualne, ale i wypadki drogowe. Część imigrantów pracuje w nielegalnych fabrykach papierosów prowadzonych przez gangi, także polsko-ukraińskie. We wszystkich takich wytwórniach rozbitych w 2016 r. przez CBŚP zatrzymano 175 osób, z tego aż 94 to Ukraińcy. Dopuszczają się oni i innych przestępstw, jakimi są np. wyłudzanie czy fałszowanie wiz.

Wielkim sukcesem dla państwa ukraińskiego stało się zniesienie obowiązku posiadania wiz dla swoich obywateli wjeżdżających do Unii Europejskiej. Obywatele Ukrainy nie potrzebują wiz na pobyt do 90 dni, bez prawa do pracy czy nauki, w strefie Schengen[32].

[31] M. Bieniecki, *Regulacja migracji zarobkowej wyzwania dla Ukrainy w kontekście polskich doświadczeń,* <http://www.isp.org.pl/files/86230302005587180011214277 79.pdf>, 28 stycznia 2018 r.

[32] K. Barczyk, *Ukraina bez wiz do strefy Schengen. Paweł Kowal: to wielkie święto Ukraińców*, <https://www.onet.pl/?utm_source=wiadomosci_viasg&utm_medium=nitro&utm_campaign=allonet_nitro_new&srcc=ucs&pid=e4658d63-2a30-4471-93f5-66c0cd148bbc&sid=b177a2c9-166f-4113-9b28-185bbe554807&ut m_v=2>, 28 stycznia 2018 r.

Jako kolejnych cudzoziemców podejrzanych o najczęstsze popełnienie przestępstw na terenie Polski, możemy wymienić obywateli Białorusi[33].

Wykres 2

Liczba Białorusinów podejrzanych o popełnienie przestępstwa w Polsce w latach 2004– 2012

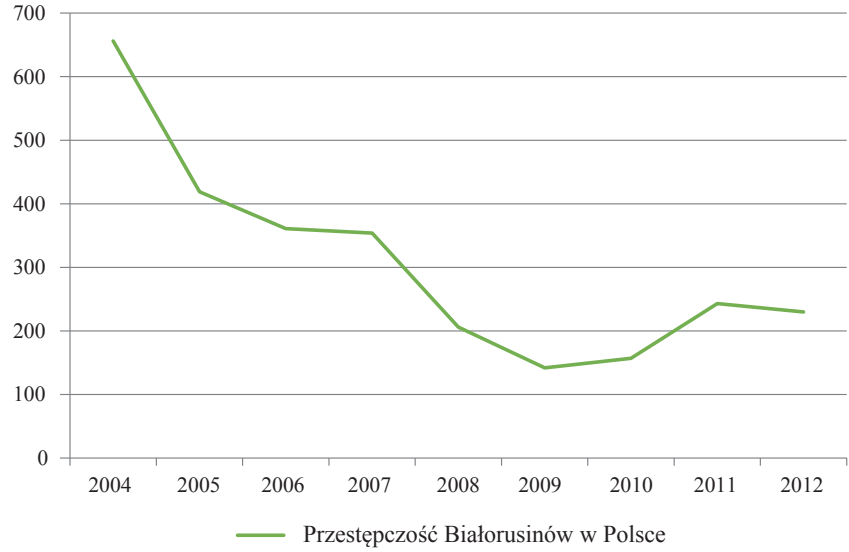

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KGP, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przeste pczosc-cudzozie/50867,Cudzoziemcy--przestepczosc.html>, 25 stycznia 2018 r.

Również w tym przypadku apogeum przestępczości zostało odnotowane w 2004 r. Powód był ten sam. Polska wstąpiła do Unii Europejskiej i musiała przyjąć jej zasady i regulacje prawne, co tyczyło się również strefy Schengen. Nastąpiła większa swoboda w przemieszczaniu się ludności. Nie trwało to jednak zbyt długo, ponieważ traktat akcesyjny nakładał na Polskę obowiązek wprowadzenia wiz dla obywateli Białorusi, co wiązało się z wysokimi kosztami finansowymi przy przekraczaniu granicy. Mimo wszystko 30 kwietnia 2004 r. stronie polskiej udało się zawrzeć nową umowę gospodarczą z rządem Białorusi. Jednak w związku z oskarżeniami o łamanie praw pracowniczych Białoruś utraciła prawo do korzystania z preferencyjnej taryfy celnej w handlu z Unią Europejską.

Kategorie przestępstw popełnianych przez cudzoziemców możemy podzielić następująco:

— przestępstwa związane z nielegalnym przekroczeniem granicy;
— przestępstwa imigrantów skierowane przeciwko innym imigrantom;
— przemoc wobec kobiet;

[33] KGP, *Cudzoziemcy — przestępczość,* <http://statystyka.policja.pl/st/ wybrane-statystyki/przestepczosc-cudzozie/50867,Cudzoziemcy-przestepczosc.html>, 22 stycznia 2019 r.

— handel ludźmi;
— żebractwo.

Szczególną grupę stanowią przestępstwa cudzoziemców związane z nielegalnym przekroczeniem granicy[34], których w latach 2000–2008 corocznie odnotowywano od 1– do 3 tys. przypadków. Liczba osób zatrzymanych z powodu nielegalnego pobytu na terenie Polski każdego roku wzrasta. Inną kategorią są przestępstwa imigrantów skierowane przeciwko innym imigrantom. Zaobserwowano je głównie w ośrodkach dla uchodźców. Często zauważalne są kradzieże telefonów komórkowych, pieniędzy, kosztowności oraz dokumentów. Istotnym problemem jest przemoc wobec kobiet. Dotyczy to gwałtów i wykorzystywania. Pokrzywdzone są głównie samotne kobiety, ale także i mężatki. Zwrócono uwagę, że podłożem zwiększonej agresji wśród mężczyzn imigrantów była utrata ich dotychczasowej pozycji w rodzinie. Zgłaszanie wydarzenia na policję było rozumiane jako donoszenie[35]. Większość przypadków przemocy i przestępstw popełnianych przez uchodźców miała miejsce w ramach ich grupy narodowościowej. Inne zaobserwowane w ośrodkach problemy to: nadużywanie alkoholu i narkotyków, hazard, prostytuowanie się, fikcyjne małżeństwa w celu legalizacji pobytu, nielegalna praca. Kolejny, bardzo ważny, problem to handel ludźmi. Najczęstszym jego celem jest eksploatacja seksualna kobiet, która jest wciąż dominującą formą tego przestępstwa i dostrzec tu można najwięcej trwałych mechanizmów, niezmiennych od wielu lat. Przestępstwa te popełniane są na szkodę zarówno cudzoziemek przebywających w Polsce, jak i Polek, w tym również za granicą kraju. Często grupy zorganizowane zza wschodniej granicy przyjeżdżają do Polski i porywają kobiety, aby później wywieźć je w inne części świata, a tam zmusić do prostytucji. W ostatnich latach działalność polskich grup przestępczych zajmujących się handlem ludźmi i eksploatacją seksualną objęła swym zasięgiem Europę Zachodnią i Południową, jak również Wyspy Brytyjskie.

W kontekście procederu żebractwa Polska jest miejscem popełnienia przestępstwa. Często jest ono popełniane przez osoby z Europy Południowo-Wschodniej pochodzenia romskiego. Równocześnie wskazać należy, że Polacy stają się ofiarami tego typu przestępczości w krajach Europy Północno-Zachodniej. Zmuszanie do żebrania w statystykach występuje obecnie w bardzo niewielkim zakresie — Policja na terenie Polski ujawniła w 2014 r. jedno takie zdarzenie, gdzie zarówno pokrzywdzonymi, jak i sprawcami byli cudzoziemcy. Natomiast obywatele polscy stają się ofiarami tego procederu w innych krajach.

Zakończenie

Podsumowując, należy stwierdzić, że przestępczość innokulturowa obecnie nie stanowi znacznego problemu w porównaniu do rozmiarów

[34] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (DzU z 1997 r., nr 88 poz. 553).

[35] E. Urban, M. Piotrowicz, *Cudzoziemcy w Polsce — dyskryminacja i przestępczość,* „Problemu Higieny i Epidemiologii”? 2012, nr 93(1), s. 201–202.

rodzimej przestępczości. Najczęściej sprawcami tego typu przestępstw w Polsce są obywatele Ukrainy, Białorusi oraz osoby pochodzenia romskiego. Głównymi kategoriami przestępstw popełnianymi przez cudzoziemców są następujące czyny: nielegalne przekroczenie granicy, działania przestępcze wobec innych cudzoziemców, przemoc wobec kobiet, handel ludźmi oraz żebractwo. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w danych statystycznych Komendy Głównej Policji przestępstwa popełniane przez cudzoziemców w kontekście ich dynamiki, struktury oraz skali zjawiska nie stanowią dużego problemu prawnego i społecznego w porównaniu z przestępczością krajową. Nie świadczy to jednak o tym, że postępujące procesy globalizacyjne nie przyniosą w tej kwestii nowych trendów.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo wewnętrze, przestępczość, Policja, obcokrajowcy, migracja

Streszczenie: Postępujące procesy globalizacyjne powodują określone konsekwencje zarówno w sferze ekonomiczno-społecznej, jak i prawnej, co jest w ostatnich latach, w kontekście nowych zagrożeń, przedmiotem analizy nie tylko prawników czy socjologów, ale także kryminologów. Przestępczość innokulturowa jest również przedmiotem rosnącego zainteresowania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny w krajach Unii Europejskiej. Jest to spowodowane między innymi swobodą przemieszczania pomiędzy krajami UE oraz kryzysem migracyjnym, który dotknął niemal wszystkie kraje europejskie. Niniejsze opracowanie podejmuje problematykę skali zjawiska przestępczości innokulturowej w strukturze przestępstw „krajowych" w kontekście dynamiki oraz perspektyw zmian w tym obszarze w Polsce. Autorzy w sposób analityczny przybliżają problematykę przestępczości wśród cudzoziemców w Polsce w ostatnich latach, ze szczególnym uwzględnieniem jej rozmiarów, dynamiki oraz prognozy. Przestępczość innokulturowa w Polsce koncentruje się głównie na określonych kategoriach przestępstw i w skali przestępczości w Polsce nie stanowi obecnie istotnego problemu kryminologicznego.

Keywords: internal security, crime, Police, foreigners, migration

Summary: The progressive globalization processes cause specific consequences both in the socio-economic and legal spheres, which in recent years have been the subject of analysis not only of lawyers or sociologists but also of criminologists in the context of new threats. Intercultural crime is also the subject of growing interest of institutions responsible for security and public order in the European Union countries. This is due, inter alia, to freedom of movement between EU countries and the migration crisis that has affected almost all European countries. This study deals with the issue of the scale of the phenomenon of intercultural crime in the structure of "national" crimes in the context of the dynamics and perspectives of changes in this area in Poland. The authors in an analytical way bring closer the problem of crime among foreigners in Poland in recent years, with particular emphasis on its scope, dynamics and forecasts. Intercultural crime in Poland focuses mainly on specific categories of crime and in Poland it is not currently a major criminological problem.